

Riigikogu kultuurikomisjon
Lossi plats 1a
15165 Tallinn
merje.noorlind@riigikogu.ee

13.10.2020

Vastuskiri õpetajate järelkasvu arutelu teemal

Lähtudes 01.10.2020 saadetud e-kirjast õpetajate järelkasvu arutelu teemal Riigikogus, esitame eraüldhariduskoolide poolt alljärgnevad mõtted:

1) Õpetajate töö ja panuse väärtustamine

Riiklikul tasemel saab õpetajakutset väärtustada ja järelkasvu koolidesse meelitada läbi väarika palgataseme (alammäära) kindlustamise. Magistrikraadiga haridusvaldkonna spetsialisti palgatase peab olema konkurentsivõimeline muude eluvaldkondade keskmise palgaga. Kuna tegemist on intellektuaalselt kõrge väärtusega ja rahvuskultuuri säilimist silmas pidades strateegilise tähtsusega kompetentsiga, siis kindlasti peaks jätkama järgnevatel aastatel seda joont, et õpetaja palk riigi keskmise palga suhtes üha tõuseb (mitte ei vähene).

Loomulikult tähendab see vastavate kulude hüvitamise jätkamist kõigile koolidele läbi riikliku haridustoetuse (sõltumata kooli või koolipidaja liigist). Õpetajate palga alammäära tõusu peatamine riigieelarves (ja keskmise palga suhtes taseme vähenemine) oleks signaalina väga suur ja pikaajalise mõjuga pidur õpetajaameti populaarsuse osas.

2) Õpetaja ameti prestiiž

Riiklikult saab õpetaja ametit väärtustada ka selle ameti riiklikul tasemel tähtsustamise ja propageerimise kaudu. Õpetaja peab ka reaalselt tunnetama, et tema töö on tähtis ja teda hinnatakse. See tähendab, et ka seadusloome peab toetama õpetaja tegevust koolis alates õppekava läbimise vabadustest ja lõpetades enesekehtestamise võimalustega õppeprotsessis. Viimastel aastatel üleskerkinud juhtumid koolide ja õpetajate survestamise osas seda kindlasti ei toeta (kvalifikatsioonide omistamised, õpetajate töölevõtmise piirangud jne). Praegused kvalifikatsiooninõuded on liiga jäigad, kvalifikatsioonile vastavaid õpetajaid (eriti noori) jääb üha vähemaks ja ranged piirangud ei mõju uutele õpetajatele motiveerivalt kooli tööle asumisel. Viimase kümnendi jooksul on tehnoloogiliste jm muutuste tõttu ühiskonnas oluliselt muutunud lähenemine õpetamisele, mistõttu lisaks pedagoogilistele kvalifikatsioonidele tuleb väärtustada ka muid kompetentsisid ja kvalifikatsioonisid. Tänapäeva ühiskonnas kandvat rolli võttev noorem generatsioon näeb nii ühiskonda kui haridust teisiti ja ka peale tuleva põlvkonna õpetamiseks on vaja väärtustada kaasaja kompetentsisid.

Riiklikul tasemel võiks lausa turunduskommunikatiivses võtmes luua õpetaja ameti osas tuleviku perspektiiv ja prestiiž - õpetaja rolli teadvustamine laiemalt ühiskonnas (nt klipid, saated, avalikkuse kaasamine diskussioonidesse jne), tuua suurde pilti edulood ja õnnestumised, teadvustada õpetaja rolli ja väärtust (mis õpetajast oleneb?, mis on tegelikult õpetaja töö sisuline pool?, miks on vahva saada õpetajaks?, miks peaks noor inimene soovima pikaajaliselt õpetajana töötada? jne).

3) Õpetaja töö sisu ja vabadus

Õpetaja ei ole ametikoht või töökoht, vaid õpetaja on elukutse ja roll. Õpetajad üldjuhul ei tööta koolis palga või töölepingu tingimuste pärast, vaid selle töö sisu ja tähenduse pärast. Ei ole erilist vahet, kas tegemist on era- või avaliku sektori kooliga – kutsumusega õpetaja pühendub oma tööle ühtemoodi. Õpetaja saab oma tööd hästi teha ja pühenduda aga siis kui luuakse õpetajale tema töö tegemiseks head ja toetavad tingimused (alates organisatsioonikultuurist ja juhtimisest ning lõpetades töövahendite ja eneseteostuse vabadustega). Pealesurutud mõõtmised (nt riigieksamite tabelid) ja koolide omavaheline konkureerimine raamistab õpetaja tegevust ja loovat õpetamist ning Eesti kooli ja õpetajat see ei arenda. Muutuva keskkonna ja tööjõu defitsiidi tingimustes tuleb rohkem usaldada koolisid ning anda neile vabamad käed kaasaegse põlvkonna jaoks sobivate persoonide värbamiseks, eneseteostuse vabaduse loomiseks ja isikliku arengu motiveerimiseks. Õpetaja töötab siiski konkreetsetes koolis, konkreetsete õpilastega ja konkreetsetel tingimustel, mitte üldiselt mingis haridussüsteemis. Läbi koolide ja koolipidaja toetamise (nii rahaliselt kui kommunikatiivselt) on võimalik seeläbi koolidel toetada ka õpetajate arengut ja järelkasvu loomist.

4) Õpetaja arengu toetamine

Õpetajate järelkasvu osas ei ole tähtis mitte ainult õpetajate kooli meelitamine, vaid ka nende koolis hoidmine. Selleks peab kool olema nõ tõmbekeskuseks, kus on õpetaja sisseelamise, kompetentside omandamise ja eneseteostuse jaoks vajalik tugisüsteem (sh mentorlus).

Õpetajale on oluline kui kool märkab ja pakub võimalust oma personaalseid tugevusi ja oskusi rakendada ning nii professionaalse kui ka isikliku arengu osas edasi liikuda.

Üliõpilased, alustavad õpetajad ja ka karjääripööret tegevad inimesed võiksid saada rohkem võimalusi käia ja vaadata (olla praktilal) erinevates koolides, mis annab neile laiema pildi ja aitab ennast kui tulevast õpetajat paremini kaardistada ja mõista.

Riiklikult võiks täiendavalt olla finantseeritud koolides (uute) õpetajate arengu toetamine (mentorlus, coaching, supervisioonid, eripedagoogiline nõustamine, psühholoogiline tugi jms).

Koolide kogemus on näidanud, et õpetajad väärtustavad kõrgelt sellist tuge ning see tõstab nende motivatsiooni. Oleks õige, kui tugi mitte ainult õpilaste, vaid ka õpetajate jaoks oleks riiklikult rahastatud, mitte sõltuv iga kooli rahalistest võimalustest ja hea tahte olemasolust.

Täiendavalt võiks luua võimalused omandada ülioolis õpetaja kutse tasuta ja töö kõrvalt (nt nädalalõppudel), mis teeks võimalikuks töö kõrvalt uue ameti õppimise või varem omandatud erialale õpetaja kutse juurde õppimise.

Loomulikult tuleb jätkata akadeemilise õpetajakoolituse pakkumist kõrgkoolides ning läbi riiklike programmide seda igakülgsest toetada.

Kokkuvõtvalt soovime tunnustada algatust niivõrd olulise teema käsitlemise eest. Loodame, et meie poolt antud tagasiside ja arvamused on abiks edasiste tegevuste kavandamisel ja hariduskorralduslike küsimuste lahendamisel. Oleme omalt poolt valmis osalema ka edaspidi hariduskorralduslike probleemide arutamisel ja lahenduste otsimisel.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ahto Orav

MTÜ Eesti Eraüldhariduskoolide Ühenduse esimees